
Συνοψεις

*Εβραίοι και Marranos ενώπιον του νόμου:
πέντε μεσογειακές ιστορίες*

Anthony Molho

Η εργασία αυτή εξετάζει πέντε περιπτώσεις Εβραίων που εγκαταστάθηκαν στην Ανατολική Μεσόγειο και των οποίων οι ζωές εκτείνονται από τα μέσα του δέκατου έκτου ως τις αρχές του εικοστού αιώνα. Οι ιστορίες τους μας επιτρέπουν να εντοπίσουμε μια συμπεριφορά σκεπτικισμού προς την εξουσία, είτε αυτή είναι θρησκευτική είτε πολιτική. Αυτή η παράδοση σκεπτικισμού συχνά έφερε αυτούς τους Εβραίους σε αντιπαράθεση όχι μόνο με τις Χριστιανικές αρχές, αλλά και με τους ραββίνους και με άλλους συντηρητικούς Εβραίους. Σε πιο πρόσφατες εποχές, αυτή η σκεπτικιστική συμπεριφορά μεταφράστηκε σε απογοήτευση και καχυποψία προς κάθε είδος εθνικισμού, συμπεριλαμβανομένου και του Σιωνισμού.

*Ρευστή ταυτότητα και εσωτερική ετερότητα:
έξω και μέσα Έλληνες στον ύστερο δέκατο ένατο αιώνα*

Μιχάλης Χρυσανθόπουλος

Η διάκριση μεταξύ μέσα και έξω Ελλήνων αποτελεί απαραίτητο παράγοντα για την κατανόηση της ιδιαίτερης δυναμικής του 19ου αιώνα, ο οποίος θέτει ως ζητούμενο τον προσδιορισμό της έννοιας του «εθνικού κέντρου». Η συνανάγνωση της ιστοριογραφίας με κείμενα που η κριτική χαρακτηρίζει «αυτοβιογραφικά» είναι ο πρώτος στόχος του άρθρου, ο συσχετισμός της λογοτεχνίας με την ιστοριογραφία, με τη διαμεσολάβηση της αυτοβιογραφίας, είναι ο δεύτερος. Οι αυτοβιογραφίες του τραπεζίτη Ανδρέα Συγγρού και του λογοτέχνη Δημητρίου Βικέλα αναλύονται για να καταστήσουν σαφές το στοιχείο της εκ των υστέρων κατασκευής—όπως αυτή ορίζεται από τον Φρόντ—που εμπεριέχει κάθε αφήγηση, ακόμα και όταν διατείνεται ότι η εξιστόρηση γίνεται «από πρώτο χέρι». Με την παράλληλη μελέτη κειμένων, τα οποία κατατάσσονται σε διαφορετικά είδη, γίνεται σαφές το στοιχείο της κατασκευής και καταδεικνύεται η ρευστότητα της έννοιας της εθνικής ταυτότητας.

Ο τουρκομερίτης ως Έλληνας πολιτικός και λόγιος της διασποράς

Γιώργος Καλογεράς

Η ζωή και το έργο του Κωνσταντίνου Καζαντζή (Ιωάννινα 1864-Κέρκυρα 1927) μας αναγκάζει να δούμε ότι η σχέση ανάμεσα στους Έλληνες λόγιους και πολιτικούς της διασποράς από τη μια μεριά, και τις κυρίαρχες ιδεολογίες του βασιλείου της Ελλάδος από την άλλη κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα χρειάζεται να προσδιοριστεί και να θεωρητικοποιηθεί. Ένα πολύπλοκο δίκτυο επιρροών και γεγονότων χαρακτηρίζει τη διασπορική ταυτότητα του Κ. Καζαντζή: ο αγώνας για την Ήπειρο και η φιλολογία γύρω από την ηπειρωτική ταυτότητα, η επιχειρούμενη προσάρτηση των αλύτρωτων εδαφών από το Βασίλειο της Ελλάδος, η θέση του στην κοινωνία των Ιωαννίνων ως Ελληνοαμερικανού πολιτικού και λογίου. Ταυτόχρονα το λογοτεχνικό του έργο *Ιστορίες της Πατρίδος μου* (1910) αποτελεί παράδειγμα για το πώς ο συγγραφέας της διασποράς τοποθετείται και συναλλάσσεται με τη λογοτεχνία της Αθήνας, κυρίως ηθογραφία, αλλά ταυτόχρονα και με τα λογοτεχνικά κινήματα του Αμερικανικού ρομαντισμού, του ρεαλισμού και του νατουραλισμού. Και πώς συγγραφείς όπως ο Χώθορν, ο Πόε και ο Χένρυ Τζαίμς γίνονται φιλολογικοί του πρόγονοι.

Βίος και ταυτότητα: η μετανάστευση στην αφήγηση των βιο-ιστοριών

Ιωάννα Λαλιώτου

Κατά το πρώτο ήμισυ του 20ου αιώνα, η μετανάστευση Ελλήνων εργατών στις Η.Π.Α. δημιούργησε συγκεκριμένους κοινωνικούς και πολιτισμικούς τρόπους απεικόνισης τόσο του εργάτη όσο και της εθνικότητας του. Η ανάλυση της σχέσης μεταξύ εθνικισμού-μετανάστευσης-ιστορίας-και μορφοποίησης της συγκεκριμένης ταυτότητας μπορεί να δώσει καρπούς αν ο ερευνητής λάβει υπ' όψη του κείμενα όπως οι βιο-ιστορίες, οι βιογραφίες, και οι αυτοβιογραφίες. Οι βιο-ιστορίες που δημοσιεύτηκαν σε εφημερίδες και περιοδικά και οι βιογραφίες που γράφτηκαν από ελληνοαμερικανούς λόγιους, όπως τον Δημήτριο Καλλίμαχο, κωδικοποίησαν την εμπειρία της μετανάστευσης και λειτούργησαν ως δίαυλοι που προώθησαν διακεκριμένες εκδοχές εθνοτικής και εθνικής ταυτότητας εντός των μεταναστευτικών κοινοτήτων. Με βάση

την ανάλυση του ανωτέρω υλικού, προτείνεται ότι η αναπαράσταση της ταυτότητας του μετανάστη αποτελεί ιστορικό εγχείρημα που έχει σκοπό να επαναπροσδιορίσει το περιεχόμενο και τη μορφή συγκεκριμένων στερεότυπων εκδοχών εθνικής και εθνοτικής ταυτότητας.

Η καναδική πολυ-πολιτισμικότητα και η (αυτή) τοποθέτηση της κριτικού της διασποράς

Smaro Kamboureli

Το άρθρο αυτό ασχολείται κυρίως με την κατασκευή και λειτουργία της κριτικού της διασποράς ειδικά στον Καναδά. Το πρώτο μέρος της εργασίας εξετάζει τις πολιτικές και θεωρητικές επιπτώσεις της Καναδικής ομοσπονδιακής πολιτικής στην πολυπολιτισμικότητα ως κρατικό μηχανισμό που νομιμοποιεί, περικλείει και πειθαρχεί την εθνότητα, κατά τη διάρκεια του πολιτισμικού και πολιτικού κλίματος των αρχών του 1990. Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στην κριτικό της διασποράς ως υποκείμενο στα πλαίσια της «επιτηδευμένης γλώσσας της αυθεντικότητας», του «ατόμου από το οποίο αντλεί ο επιστήμονας τα δεδομένα του» και της υβριδικότητας. Μέρος αυτού που υλοποιεί την «ευθύνη» της κριτικού της διασποράς, όπως ισχυρίζομαι, περιλαμβάνει μια «αρνητική παιδαγωγική» που αμφισβητεί την τελεολογική αφήγηση της προόδου η οποία καλλιεργείται από την πολυπολιτισμικότητα.

Η απο-δόμηση του εθνισμού: η θέση των ασιατικής καταγωγής Αμερικανών στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης του καπιταλισμού

E. San Juan, Jr.

Παρ' όλες τις ταχύτατες κοινωνικο-οικονομικές και δημογραφικές αλλαγές κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, οι ασιατικής καταγωγής Αμερικανοί δεν θεωρούνται ως εθνοτική ομάδα, αλλά αντιμετωπίζονται με κριτήρια φυλετικά, βιολογικά και επομένως ρατσιστικά. Η αμερικανική εθνική ταυτότητα ορίζεται με βάση αυτό το διαχωρισμό. Ένας από τους λόγους του φαινομένου είναι η διαιώνιση του μεταναστευτικού παραδείγματος, το οποίο εκφράζεται από την πολιτεία τόσο μέσω της νομοθεσίας όσο και μέσω της μαζικής κουλτούρας. Προσπάθειες να εκφραστεί πολιτισμικά η ιδέα ενός πολίτη-μοντέλου, αντιπαρα-

βάλλοντας την ετερογενή κοινωνία και την αφομοιωτική πολιτεία, αναπαράγουν τη μεταφυσική που αποδέχεται τόσο την ομοιομορφία της πολιτισμικής ταυτότητας όσο και τη μεταμοντέρνα απόρριψή της. Ούτε όμως η θεωρητικοποίηση εννοιών όπως ο πανεθνικισμός, ή ο διαμεταναστευτικός/μεταποικιακός υβριδισμός δύνανται να δώσουν απάντηση στην κρίση που μαστίζει τη φιλελεύθερη καπιταλιστική πολιτεία, η οποία βασίζεται στις αρχές της ανοικτής ή καλυμμένης λευκής επικυριαρχίας. Ιδεολογίες ετερότητας και υποκειμενικότητας πρέπει να επανεξεταστούν και να επαναποθετηθούν εντός του πλαισίου της πολιτικής οικονομίας και των διαρκώς ανανεούμενων δομών θεσμικής και κατασταλτικής εξουσίας. Σε τελική ανάλυση, το πρόβλημα της παγκοσμιοποίησης του καπιταλισμού πρέπει να εξεταστεί ώστε να φωτιστούν και να περιοριστούν οι διάφορες μορφές ρατσισμού που αντιμετωπίζουν οι Ασιάτες και οι άλλες φυλετικές εθνότητες των Η.Π.Α.

*Η προβληματική της δημιουργίας εθνικής ταυτότητας
στο σκωτσέζικο θέατρο: έθνος, ταυτότητα και ετερότητα
στο έργο του Κρις Ντόλαν Σαμπίνα!*

Sara Soncini

Η προβληματική γύρω από το θέμα της εθνικής ταυτότητας και η αναζήτηση του τι είναι «σκωτσέζικο» αποτελεί την κατ' εξοχή φροντίδα όσων ασχολούνται με το φαινόμενο της πρόσφατης καλλιτεχνικής, πολιτισμικής και λογοτεχνικής «Σκωτσέζικης Αναγέννησης». Το θεατρικό έργο του Κρις Ντόλαν Σαμπίνα! που βραβεύτηκε στο φεστιβάλ του Εδιμβούργου, συνδυάζει το μύθο του Πυγμαλίωνα με χαρακτηριστικές Πιραντελικές καταστάσεις. Η εξέταση της δημιουργίας της ταυτότητας και της εθνικής συνείδησης πραγματοποιείται υπό τη μορφή ενός φανταστικού ταξιδιού, κατά τη διάρκεια του οποίου η Σάντρα, μια νεαρή Σκωτσέζα έρχεται αντιμέτωπη με την ενσάρκωση της ετερότητας στο πρόσωπο της συγκατοίκου της Τερέζας, μιας αντικαθεστωτικής Τσέχας. Το έργο αυτό αποτελεί μια κωμωδία παρεξηγήσεων, αλλά και ένα εξαιρετικό δοκίμιο με μορφή τραγικωμωδίας, το οποίο αμφισβητεί τις θεατρικές συμβάσεις. Επί πλέον, θεματοποιεί το πώς δημιουργούνται ή παριστάνονται οι προσωπικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και εθνικές ταυτότητες· ως εκ τούτου το έργο του Ντόλαν μπορεί να ερμηνευθεί σαν μια προσπάθεια να καταδειχθεί πως η Σκωτία πρέπει να ξεπεράσει το πρόβλημα της επιβαλλόμε-

---

νης απ' έξω πολιτισμικής κατωτερότητάς της. Η απάντηση, σύμφωνα με το Ντόλαν, βρίσκεται στο δημιουργικό απόθεμα που διαθέτουν οι μεθοριακοί πολιτισμοί όπως ο σκωτσέζικος.

*Paterson, Gloucester, ανώνυμες πόλεις επώνυμων πολιτών:
Το Paterson του William Carlos Williams και
το The Maximus Poems του Charles Olson*

Λίτσα Τραγιαννούδη

Μέσα στα πλαίσια μιας μεταδομιστικής αναθεώρησης αισθητικών και ιδεολογικών δυαδισμών στον μοντερνισμό, η εργασία αυτή εξετάζει τα έργα *Paterson* και *Τα Ποιήματα Maximus* των Αμερικανών ποιητών William Carlos Williams και Charles Olson, αντίστοιχα, ως κείμενα που «οικειοποιούνται» με σκοπό να «απορρίψουν» τη νεωτερική ρητορική της παγκοσμιότητας που χαρακτηρίζει τους ποιητές Eliot και Pound. Η εργασία εστιάζεται, με άλλα λόγια, στα κείμενα αυτά ως αφηγήσεις ανάδυσης του αμερικανικού έθνους. Οι κωμοπόλεις Paterson και Gloucester – κέντρα βιομηχανοποίησης και πολυ-πολιτισμικότητας και, επομένως, συνεκδοχές της ίδιας της Αμερικής – αποδομούν τον κοινότοπο μητροπολιτισμό του ευρωπαϊκού μοντερνισμού. Η ποιητική και πολιτική που αναδεικνύουν οι ποιητές Williams και Olson, ωστόσο, δεν αποφεύγει τη ρητορική που οι ίδιοι αμφισβητούν. Ακολουθώντας την τροχιά από έναν κεντρομόλο διεθνισμό της παράδοσης Eliot στην «κύρηξη ανεξαρτησίας» από το ευρωπαϊκό παρελθόν και στη φυγόκεντρο στροφή προς το τοπικό στοιχείο της σχολής Emerson, τα κείμενα *Paterson* και *Τα Ποιήματα Maximus* καταλήγουν να αφηγούνται την ανάδυση ενός νέου ηγεμονικού κέντρου, της Αμερικής.